

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2013-02-01

Närvarande: F.d. justitieråden Susanne Billum och Dag Victor samt justitierådet Annika Brickman

Kulturmiljöns mångfald

Enligt en lagrådsremiss den 24 januari 2013 (Kulturdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.,
2. lag om ändring i miljöbalken,
3. lag om ändring i lagen (1918:163) med vissa bestämmelser om sjöfynd,
4. lag om ändring i expropriationslagen (1972:719),
5. lag om ändring i lagen (1980:307) om skyldighet för utländska kärande att ställa säkerhet för rättegångskostnader,
6. lag om ändring i lagen (1984:983) om ensamrätt till bärgning,
7. lag om ändring i lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning,
8. lag om ändring i begravningslagen (1990:1144),
9. lag om ändring i minerallagen (1991:45),
10. lag om ändring i arkivlagen (1990:782).

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av rättssakkunnige Mattias Thalén.

Förslagen föranleder följande yttrande av Lagrådet:

Förslaget till lag om ändring i lagen om kulturminnen m.m.

2 kap. 21 b §

Enligt förslaget flyttas den i nuvarande lydelse i 2 kap. 21 a § upptagna kriminaliseringen av brott mot vissa föreskrifter och beslut till en egen paragraf med endast böter i straffskalan. Förslaget motiveras med att den nuvarande kriminaliseringen skulle vara "ett otillåtet blankettstraffstadgande" eftersom fängelse ingår i straffskalan. Som stöd för den bedömningen åberopas Högsta domstolens avgörande i NJA 2005 s. 33.

Lagrådet har i och för sig inte någon invändning mot det framlagda förslaget. Däremot är Lagrådet inte övertygat om att det är nödvändigt med en ändring av de skäl som anförs i remissen.

Lagrådet har under senare tid i ett par yttranden (se prop. 2011/12:59 s. 71 f och prop. 2011/12:109 s. 73 f) tagit upp frågan om blankettstraffbud och innebörden, vad gäller tillåtlighet och konstruktion, av det i remissen åberopade och andra avgöranden av Högsta domstolen. Lagrådet har därvid bl.a. uttalat att goda skäl talar för att det förbud enligt regeringsformen mot utfyllnad av blankettstraffbud med fängelse i straffskalan som Högsta domstolen lagt till grund för sina avgöranden endast omfattar fall där den norm som det hänvisas till ska uppfattas som en del av själva straffbestämmelsen.

Detta innebär att det i och för sig inte skulle föreligga något hinder mot att ha en straffbestämmelse med fängelse i straffskalan för överträdelser av föreskrifter som utfärdats av en myndighet

så länge som det står klart att kravet på uppsåt (eller oaktsamhet) gäller i förhållande till förekomsten av och innehållet i den överträdde föreskriften. Enligt Lagrådet förefaller det också troligt att den aktuella straffbestämmelsen ska uppfattas på detta sätt. Någon lagändring skulle i så fall inte vara nödvändig.

Förslaget till lag om ändring i expropriationslagen

Förslaget innebär att ordvalet anpassas till förändringarna i lagen om kulturminnen m.m., men också att orden ”bereda erforderligt utrymme” ersätts med ”bereda det utrymme som krävs”. Enligt Lagrådets mening kan den föreslagna lydelsen tolkas som en begränsning av det utrymme som får exproprieras. Någon sådan ändring av förutsättningarna för expropriation är emellertid inte avsedd. Lagrådet föreslår att bestämmelsen i denna del, efter mönster av 2 kap. 2 § kulturminneslagen – som avser att skydda samma intresse – , utformas så att expropriation får ske för att ”bereda tillräckligt utrymme”.

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.